

Monitoring polityk publicznych w zakresie usług społecznych styczeń – luty 2023

Spis treści

Wprowadzenie	3
Krajowe, kwestie ogólne	4
Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej – opublikowano zgłoszone uwagi	4
Rodzina, piecza zastępcza, dzieci i młodzież w instytucjach	4
Komisja do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz trybu kierowania, przenoszenia i zwalniania nieletnich z młodzieżowych ośrodków wychowawczych	4
Jednolity tekst ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3	5
Osoby z niepełnosprawnościami	5
Asystencja osobista dyskusja w sejmowej podkomisji stałej do spraw osób niepełnosprawnych	5
Jednolity tekst ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	9
Ustawa o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	9
Jednolity tekstu ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji	9
O centralnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, wyrobów medycznych i technologii asystujących dla osób z niepełnosprawnościami na posiedzeniu Komisji Polityki Społecznej i Rodziny i Komisji Zdrowia	10
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	10
Projekt rozporządzenia o specjalistycznych usługach opiekuńczych	10
Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030	11
Osoby w kryzysie bezdomności	13
Ustawa o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych	13
Jednolity tekst ustawy o gospodarce nieruchomościami	13
Mieszkalnictwo społeczne	14
Jednolity tekst rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie mieszkań chronionych	14
Inne grupy (osoby z państw trzecich, ofiary przemocy, interwencja kryzysowa)	14
Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw	14
Ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw	15
Ustawa o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw	15
Zmiany w Kodeksie Pracy – ułatwienie dla osób sprawujących opiekę nad bliskimi w domu	16

Wprowadzenie

Monitoring przygotowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych, omawia ważne zmiany i propozycje zmian prawnych oraz prezentuje istotne dokumenty i działania z obszaru polskiej polityki społecznej odnoszącej się do usług społecznych w okresie styczeń-luty 2023 r.

Burzliwa dyskusja o asystencji osobistej na posiedzeniu podkomisji sejmowej, odpłatność za noclegi w miejscach zbiorowego zakwaterowania dla uchodźczyń z Ukrainy, obowiązek udzielenia pracy zdalnej osobom sprawującym opiekę nad innymi członkami gospodarstwa, czy ustawa o kooperatywach mieszkaniowych – to niektóre z wydarzeń związanych z lub mogących mieć wpływ na rozwój środowiskowych usług społecznych w omawianym tu okresie.

Niniejszy raport powstał w ramach projektu „SUS-Sektor Usług Społecznych” realizowanego przez WRZOS z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Więcej informacji o projekcie znajdą Państwo na stronie <https://www.wrzos.org.pl/sektor-uslug-spoecznych/>

Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej – opublikowano zgłoszone uwagi

w trakcie

Rządowe Centrum legislacji opublikowało w lutym uwagi zgłoszone w ramach konsultacji publicznych do przygotowanego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej projektu zmian w ustawie o pomocy społecznej¹. Przygotowano i opublikowano także zestawienie uwag zgłoszonych w konsultacjach publicznych tego projektu².

Ministerstwo odniosło się w tabeli prezentującej powyższe zestawienie do zgłoszonych uwag.

Wg przedstawionego zestawienia, niektóre z uwag zgłoszone przez WRZOS zostały częściowo uwzględnione (ale Ministerstwo nie chce wycofać się z podziału mieszkań wspomaganych na treningowe i wspomagane), a uwaga dotycząca niezbędnych zmian w trzech ustawach – uwzględniona. Czekamy na publikację wersji po konsultacjach.

O samym projekcie pisaliśmy szerzej w edycji Monitoringu za listopad-grudzień zeszłego roku³.

Rodzina, piecza zastępcza, dzieci i młodzież w instytucjach

Komisja do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz trybu kierowania, przenoszenia i zwalniania nieletnich z młodzieżowych ośrodków wychowawczych

Weszło w życie

W styczniu opublikowano rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego oraz trybu kierowania, przenoszenia i zwalniania nieletnich z młodzieżowych ośrodków wychowawczych⁴.

¹ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12366808/katalog/12933317#12933317>

² <https://legislacja.gov.pl/docs//2/12366808/12933317/12933320/dokument603547.pdf>

³ <https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/monitoring-polityk-publicznych-w-zakresie-uslug-spoecznych-listopad-grudzien-2022/>

⁴ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/139>

To rozporządzenie określa tryb powoływania i odwoływania członków komisji do spraw kierowania nieletnich do młodzieżowego ośrodka wychowawczego, jej skład i szczegółowy tryb kierowania, przenoszenia i zwalniania nieletnich z młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Komisja ma składać się z 7 osób, jej kadencja ma trwać 5 lat.

Jednolity tekst ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3

W styczniu opublikowano w Dzienniku Ustaw Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3⁵.

Ostatnie zmiany w tej ustawie wprowadzono ustawą z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw. Zmiany wprowadzane tą ustawą opisywaliśmy w *Raporcie z monitoringu polityk publicznych w zakresie usług społecznych wrzesień-październik 2022*⁶.

Osoby z niepełnosprawnościami

Asystencja osobista dyskusja w sejmowej podkomisji stałej do spraw osób niepełnosprawnych

25 stycznia w sejmie odbyło się w sejmie posiedzenie podkomisji stałej do spraw osób niepełnosprawnych⁷. W jej trakcie dyskutowano m.in. o ustawie o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami oraz o programach, w ramach których, takie usługi są obecnie realizowane.

W czasie burzliwego posiedzenia Paweł Wdówik, Sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej oraz pełnomocnik rządu do spraw osób niepełnosprawnych, mówił m.in. o asystencji osobistej, w tym także o projekcie ustawy o asystencji osobistej:

„Program asystencji osobistej realizowany równolegle przez samorządy i organizacje pozarządowe funkcjonuje kolejny rok. Ma on swoje wady. Wiemy, że ma swoje wady. Zwłaszcza jego coroczna cykliczność jest wadą. Mimo naszych starań w wielu wypadkach ciągłość usługi jest przerywana. Dlatego wraz z panem

⁵ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/204>

⁶ <https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/monitoring-polityk-publicznych-w-zakresie-uslug-spoecznych-wrzesien-pazdziernik-2022/>

⁷ <https://orka.sejm.gov.pl/zapisy9.nsf/0/2250733C03FF4CE5C12589660047EB3C/%24File/0057109.pdf>

prezydentem podjęliśmy działania – jest to inicjatywa pana prezydenta – żeby przygotować i przyjąć ustawę o asystencji, ustawę, która wdroży tę usługę w sposób systemowy. Pracujemy wraz z kancelarią nad tym, żeby ustawa wykorzystywała doświadczenia, które mamy z programów. Pracujemy także z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, żeby był to program, który jest skuteczny i funkcjonalny. W najbliższym czasie ustawa zostanie przedstawiona w postaci projektu, natomiast jeżeli pan przewodniczący pozwoli, poproszę pana dyrektora Łosiewicza, żeby jeszcze podał troszkę danych dotyczących realizacji programów, które robiliśmy z Funduszu Solidarnościowego w ostatnich latach i które nadal są realizowane. Powiem tylko, że w tej chwili kwota przewidziana na najbliższy rok to kwota, która już sięga 800 milionów złotych wraz z opieką wytchnieniową. Są to znaczące środki. Oczywiście mamy świadomość, że usługa asystencka realizowana w standardzie zgodnym z konwencją będzie kosztem znacznie wyższym. Rozwiązanie to planujemy – mam nadzieję, że się uda – już od stycznia 2024 roku.”

Dyrektor Biura Funduszu Solidarnościowego MRiPS Andrzej Łosiewicz przedstawił dane dotyczące realizowanych dotychczas programów asystencji osobistej: w roku 2021 program realizowały 742 jednostki samorządu terytorialnego i 86 organizacji pozarządowych, w roku 2022 było to 1129 jednostek samorządu terytorialnego⁸ oraz 114 organizacji pozarządowych. W roku 2021 z usług asystentów osobistych korzystało 5714 osób, za rok 2022 ministerstwo jeszcze nie ma danych, ale dyrektor Łosiewicz zaznaczył, że „jednak już teraz wiemy, że jest ona [liczba osób korzystających z usług asystentów osobistych – przyp. WRZOS] znacząco większa od tej, jaka była w 2021 roku”. Przedstawiciel MRiPS przedstawił też nakłady finansowe na realizację tych usług, a także analogiczne dane dotyczące opieki wytchnieniowej (tu także obserwowany jest wzrost).

W dalszej części posiedzenia Sekretarz stanu Paweł Wdówik mówił o założeniach ustawy o asystencji osobistej: przypomniał, że zgodnie z nimi ustawa nie będzie dotyczyła dzieci oraz osób powyżej ukończonego 65. roku życia – osoby te nadal mają być objęte programami z Funduszu Solidarnościowego, a ministerstwo rozważa „możliwość zmiany programów na programy trzyletnie po to, żeby zachować ich ciągłość, żeby usługi były kontynuowane”. Usługi asystencji osobistej mają być przyznawane „na podstawie ustaleń, gdyż nie będą to orzeczenia, będzie to ustalenie stopnia”⁹. Sekretarz Wdówik poinformował też o stanie prac nad ustawą:

„W tej chwili jesteśmy na następującym etapie. Ukończony projekt po konsultacji z ZUS-em, z uwagami ministerstwa trafił do Kancelarii Prezydenta RP. Myślę, że jest to kwestia najbliższych dni lub tygodni, kiedy będziemy mieli domknięty i gotowy projekt ustawy”.

⁸ Dla zobrazowania skali – w Polsce jest aktualnie 2477 gmin oraz 314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu.

⁹ Wg. założeń projektu ustawy, o których informowała Kancelaria Prezydenta w kwietniu 2022 na Forum Deinstytucjonalizacji prawo do asystencji miałyby być udzielane przez powiatowe zespoły ds. asystencji osobistej przy powiatowych centrach pomocy rodzinie i mieć formę decyzji administracyjnej. Szerzej o tych założeniach pisaliśmy w raporcie z monitoringu polityk publicznych w zakresie usług społecznych za marzec-kwiecień 2022:

<https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/monitoring-polityk-publicznych-w-zakresie-uslug-spoecznych-marzec-kwiecien-2022/>

W dyskusji posłanka Iwona Hartwich (KO) zapytała m. in. o przerwy w funkcjonowaniu programu, o dostępność usług asystenckich na terenach wiejskich, o to czy asystenci odbywają szkolenia. Zauważyła też, że 17 grudnia program asystentury przestał działać.

Posłanka Jagna Marczułajtis-Walczak (KO) mówiła, że program nie funkcjonuje w wielu miejscowościach w Polsce, a tam, gdzie działa gminy nie są w stanie zapewnić asystentów dla wszystkich potrzebujących. Posłanka pytała także dlaczego liczba godzin asystentury dla dzieci do 16. roku życia, która początkowo wynosiła 720 godzin, w 2022 roku została zmniejszona o połowę, czyli do 360 godzin rocznie, o kwestie wynagrodzeń asystentów oraz o ciągłość programów. Dalej pytała także o to, „Czy prawdą jest, że państwo planujecie w ministerstwie w ogóle zabrać program asystencji osobistej dla dzieci do 16. roku życia?”.

Posłanka Katarzyna Kotula (Lewica) zwróciła uwagę na potrzebę reformy orzecznictwa niepełnosprawności oraz na fakt, że deinstytucjonalizacja przebiega dość wolno. Mówiła także o tym, że realizowanie usług asystenckich w formie programów sprawia, że są one realizowane tylko przez niektóre samorządy. Wskazywała także, że często dochodzi do niezrozumienia samej idei programu, która powoduje, że „najniżej funkcjonujący, dla których asystencja to prawdziwa realizacja tak naprawdę niezależnego życia, niestety są po prostu z niej wykluczeni”. Pytała także o projektowaną ustawę:

„jakie konkretne tematy podejmuje projektowana ustawa o wyrównywaniu szans osób z niepełnosprawnościami. Kiedy poznamy jej zapisy? Pytanie do przedstawicieli pana prezydenta, czy strona społeczna jest obecna w zespole prezydenckim, a jeżeli nie, to dlaczego?”

Posłanka Anna Dąbrowska-Banaszek (PiS) pytała o możliwość realizacji programu całodobowej opieki wytchnieniowej w przyszłości przez mieszkania chronione.

W posiedzeniu uczestniczyły też przedstawicielki i przedstawiciele organizacji społecznych i inicjatyw nieformalnych.

Przedstawiciel Inicjatywy Społecznej Nie-Samodzielni Wojciech Kalinowski zwracał uwagę na konieczne kompetencje medyczne jakie muszą mieć asystenci osób z niepełnosprawnościami.

Prezes Inicjatywy Społecznej Nie-Samodzielni Grażyna Rosołowicz postulowała, aby asystentami mogli być także członkowie rodziny.

Wiceprezes zarządu Stowarzyszenia Instytut Niezależnego Życia Adam Zawisny mówił o tym, że w ustawie o asystencji osobistej powinny być trzy opcje do zarządzania usługą asystencji tak aby była ona zgodna z konwencją¹⁰:

„albo ona (osoba korzystająca z usługi – przyp. WRZOS) może zarządzać, albo może zlecić realizację, wtedy realizować będzie samorząd, np. gmina czy powiat, albo jakaś organizacja pozarządowa lub przedsiębiorstwo społeczne. Wszystkie trzy opcje powinny być możliwe i dostępne”.

Adam Zawisny mówił także o potrzebie zwiększenia liczby godzin wsparcia, a także o konieczności indywidualizacji wsparcia. Zwrócił również uwagę na konieczność włączania w prace zespołów, które będą oceniały potrzeby usług wsparcia, osób z niepełnosprawnościami. Przedstawiciel Instytut

¹⁰ Chodzi o Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych ONZ, <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2012/pozycja/1169>

Niezależnego wskazywał także na konieczność obniżenia wieku od jakiego może być przyznawana usługa asystencji osobistej – do przynajmniej 13 roku życia – wskazując na potrzeby socjalizacyjne młodych osób z niepełnosprawnościami. Na koniec swojej wypowiedzi podniósł kwestię prawnego umożliwienia wykonywania prostych czynności medycznych przez asystentów osób z niepełnosprawnościami, zauważając, że z konieczności tak się obecnie dzieje, ale jest to sytuacja ryzykowna dla obu stron.

Prezes Milickiego Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych Alicja Szatkowska mówiła o różnicy pomiędzy sposobem w jaki organizacje pozarządowe i samorządy prowadziły program asystencji osobistej, wg. jej słów organizacje pozarządowe prowadziły program nieprzerwanie, nie tak jak samorządy. Zwróciła też uwagę, aby nie wykluczać organizacji pozarządowych z rozwiązań ustawowych.

Prezes zarządu głównego Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Monika Zima-Parjaszewska zwróciła uwagę na „brak zrozumienia tego, czym jest asystencja osobista i asystent osobisty”. Podkreśliła też, że celem asystencji osobistej powinno być niezależne życie osoby z niepełnosprawnością określone w art. 19 konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Zaapelowała także

„do Kancelarii Prezydenta, żeby otworzyła się na prace organizacji pozarządowych, żeby wsłuchała się w głos organizacji pozarządowych tak, żeby projektowana ustawa, którą oczywiście uważamy za bardzo cenną inicjatywę, jednak uwzględniła wypracowany w projekcie „Aktywni niepełnosprawni” najlepszy standard asystencji osobistej dla osoby z niepełnosprawnością”.

Przewodniczący Polskiego Forum Osób z Niepełnosprawnościami Krzysztof Kurowski poparł głos Moniki Zimy-Parjaszewskiej. Wskazał, że „najpierw musimy określić kierunek, azymut. Kierunkiem jest konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz niezależne życie osób z niepełnosprawnościami”. Podkreślił również, że „jeżeli słyszy publiczne głosy, że powinniśmy zapewnić opiekę w ramach asystencji, to znaczy, że nie rozumiemy, o czym mówimy. Jest albo opieka, która jest niekonwencyjna i być może narusza podmiotowość, albo asystencja, która ma realizować niezależne życie osoby z niepełnosprawnością”. Dalej zwrócił uwagę:

„bardzo chcielibyśmy jako Polskie Forum Osób z Niepełnosprawnościami być włączeni w prace Kancelarii Prezydenta, mówił zwłaszcza o elemencie dotyczącym możliwości wyboru usługodawcy”.

Na koniec posiedzenie przewodniczący podkomisji poseł Leszek Dobrzyński (PiS) poinformował, że poprosi pana ministra o udzielenie odpowiedzi pisemnych.

Jednolity tekst ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

W styczniu opublikowano w Dzienniku Ustaw obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹¹.

Ostatni raz ustawa była zmieniana w sierpniu 2022 w ustawie o ekonomii społecznej¹², a zmiany dotyczyły m.in. możliwości odbywania przez osoby z niepełnosprawnościami w ramach programu rehabilitacji praktyk w spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwie społecznym.

Ustawa o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Weszło w życie

W styczniu opublikowano ustawę z dnia 14 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹³.

Zmiany wprowadzane tą ustawą dotyczyły podwyższenia kwot jakie mają otrzymywać od PFRON pracodawcy zatrudniający osoby z niepełnosprawnościami. Opisaliśmy je w *raporcie z Monitoringu polityk publicznych w zakresie usług społecznych listopad - grudzień 2022*¹⁴.

Jednolity tekstu ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji

W styczniu w Dzienniku Ustaw opublikowano obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji¹⁵.

Ostatnie zmiany tej ustawy miały miejsce w październiku 2022 i dotyczyły zmiany wysokości progu pobieranych innych świadczeń, którego przekroczenie powoduje utratę prawa do świadczenia uzupełniającego (było 1600 zł – po nowelizacji jest to 2157,80 zł miesięcznie).

¹¹ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/100>

¹² <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/1812>

¹³ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/173>

¹⁴ <https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/monitoring-polityk-publicznych-w-zakresie-uslug-spoecznych-listopad-grudzien-2022/>

¹⁵ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/156>

O centralnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, wyrobów medycznych i technologii asystujących dla osób z niepełnosprawnościami na posiedzeniu Komisji Polityki Społecznej i Rodziny i Komisji Zdrowia

7 lutego 2023 odbyło się posiedzenie Komisji Polityki Społecznej i Rodziny wspólne z Komisją Zdrowia, którego przedmiotem była informacja Minister Rodziny i Polityki Społecznej, Ministra Zdrowia, Prezesa Zarządu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Prezesa Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych na temat procesu zakupu sprzętu medycznego za kwotę 200 mln zł, w celu utworzenia wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, wyrobów medycznych i technologii asystujących¹⁶.

Zapowiadana od 2021 wypożyczalnia technologii wspomagających, która ma powstać w ramach programu „Samodzielność-Aktywność-Mobilność” realizowanego przez PFRON wzbudza kontrowersje ze względu na jej sposób realizacji przez Rządową Agencję Rezerw Strategicznych. Zakupy na kwotę 200 mln zł zostały utajnione. W czasie posiedzenia minister Wdówik, pełnomocnik rządu do spraw osób niepełnosprawnych, przyznał, że nie zna listy zakupionego sprzętu, dlatego że jest ona tajna.

Obecny na posiedzeniu przedstawiciel Koalicji „Na pomoc niesamodzielnym” Tomasz Michałek zwrócił uwagę, że „że absolutnie wypożyczalnie są potrzebne, przy czym podkreślam słowo „wypożyczalnie”, nie jedna centralna wypożyczalnia”.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Projekt rozporządzenia o specjalistycznych usługach opiekuńczych

W trakcie

Na początku stycznia Rządowe Centrum Legislacji opublikowało uwagi zgłoszone oraz raport z konsultacji publicznych projektu rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej o specjalistycznych usługach opiekuńczych¹⁷. W tym samym miesiącu projekt po poprawkach zgłoszonych w uzgodnieniach resortowych został skierowany do Komisji Prawniczej.

Obecnie obowiązujące rozporządzenie powstało w roku 2005¹⁸, było modyfikowane w roku 2006¹⁹.

¹⁶ <https://sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PosKomZrealizowane.xsp?komisja=PSR#151>

¹⁷ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12365651>

¹⁸ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2005/s/189/1598>

¹⁹ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2006/s/134/943>

Jak czytamy w uzasadnieniu do projektu rozporządzenia:

„Głównym celem nowelizacji jest wprowadzenie zmian w zasadach ustalania odpłatności za świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, mających na celu obniżenie ponoszonych przez odbiorców tych usług odpłatności. Wprowadza także zmiany mające na celu uelastyczenie wymagań dla osób świadczących usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

Zmienione zasady odpłatności upraszczałyby aktualnie obowiązującą tabelę, zamiast 14 poziomów odpłatności dla różnych wielkości kryterium dochodowego²⁰ proponuje się 8. Dotychczas obowiązuje pełna odpłatność powyżej 330% kryterium dochodowego, omawiany projekt proponuje, aby to było powyżej 600% kryterium dochodowego.

Projekt przewiduje też poszerzenie katalogu przesłanek do zwolnienia z ponoszenia odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi na czas określony o „konieczność ponoszenia zwiększonych wydatków na leki, leczenie, rehabilitację własną lub członka rodziny”.

Ministerstwo proponuje także zmianę wymagań minimalnych wobec osób świadczących specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, z co najmniej półrocznego stażu pracy w wymienionych podmiotach na co najmniej trzymiesięczne doświadczenie zawodowe w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

W czasie konsultacji publicznych uwagi zgłosiła jedynie Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej i nie zostały one uwzględnione. Uwagi PFZPSiPS dotyczyły zmiany polegającej na wymaganiach wobec osób mających świadczyć specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi: zamiast półrocznego stażu, osoby te mogłyby legitymować się jedynie trzymiesięcznym stażem zawodowym uzyskanym w określonych podmiotach. PFZPSiPS proponował wycofanie się z tej zmiany argumentując, że nie przełożyły się na wzrost zainteresowania zatrudnieniem, a spowoduje obniżenie jakości i efektywności udzielanej pomocy.

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030

W trakcie

Rządowe Centrum Legislacji opublikowało w styczniu i skierowało do konsultacji publicznych projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030²¹.

W uzasadnieniu projektu rozporządzenie możemy przeczytać:

²⁰ Ustalanego na podstawie art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,

<https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2021/pozycja/2268>

²¹ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12368306>

„Projektowane rozporządzenie określa katalog działań podejmowanych przez administrację publiczną mającą na celu przede wszystkim zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi zapewnienie zintegrowanej, kompleksowej, wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, w szczególności zrozumienia, akceptacji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji”.

Czytamy w nim dalej, że program zakłada

„upowszechnienie zintegrowanego i kompleksowego modelu ochrony zdrowia psychicznego w oparciu o model opieki środowiskowej”.

I dalej:

„Priorytetowe zadania Programu skupione są na rozwoju środowiskowej opieki psychiatrycznej dla osób dorosłych poprzez centra zdrowia psychicznego oraz tworzeniu nowych ośrodków opartych na trzech poziomach referencyjnych na rzecz rozwoju psychiatrii dzieci i młodzieży, co zostało gruntownie opisane w rozdziale 3 załącznika do projektu”.

I rzeczywiście w rozdziale 3 Programu możemy znaleźć m.in.: następujące sformułowanie:

„CZP realizuje środowiskową opiekę psychiatryczną, której celem jest:

- 1) poprawa jakości leczenia psychiatrycznego i psychoterapii – jego dostępności, ciągłości, kompleksowości, dostosowania do potrzeb, możliwej do osiągnięcia skuteczności i standardu warunków świadczenia pomocy;*
- 2) pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi w odzyskiwaniu zdrowia, pozycji społecznej, oczekiwanej jakości życia;*
- 3) tworzenie warunków do społecznej integracji osób z zaburzeniami psychicznymi oraz przeciwdziałanie stygmatyzacji i wykluczeniu;*
- 4) ograniczenie częstości i długości czasu trwania hospitalizacji;*
- 5) uruchomienie inicjatyw i zasobów lokalnej społeczności na rzecz profilaktyki i ochrony zdrowia psychicznego”.*

Uwagi można było zgłaszać przez trzy tygodnie od otrzymania pisma (było wysłane 13 stycznia), dotychczas nie opublikowano raportu z konsultacji. Zaproszenie do udziału w konsultacjach otrzymały 32 podmioty, w tym 3 organizacje pozarządowe.

Ustawa o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych

Weszło w życie

W styczniu opublikowano w Dzienniku Ustaw ustawę z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych²².

Ustawą opisywaliśmy w *Raporcie z monitoringu polityk publicznych w zakresie usług społecznych wrzesień-październik 2022*²³.

Wprowadzane tą ustawą regulacje zakładają przede wszystkim wprowadzenie nowej formy prawnej realizacji inwestycji na cele mieszkaniowe tj. kooperatywy mieszkaniowej. Zmiany dotyczą też m.in. kształtowania w szczególny sposób reguł sprzedaży przez samorządy gminne zasobów nieruchomości w ramach przetargów ograniczonych, z możliwością zastosowania bonifikaty w cenie czy sprzedaży na raty, nie tylko wobec kooperatyw mieszkaniowych, ale też wobec spółdzielni mieszkaniowych.

Jednolity tekst ustawy o gospodarce nieruchomościami

W lutym opublikowano w Dzienniku Ustaw Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o gospodarce nieruchomościami²⁴.

Ostatnie zmiany w tej ustawie miały miejsce w październiku 2022 i dotyczyły uchylecia regulacji obligującej ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa do opracowywania cyklicznych analiz i zestawień charakteryzujących rynek nieruchomości²⁵.

²² <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/28>

²³ <https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/monitoring-polityk-publicznych-w-zakresie-uslug-spoecznych-wrzesien-pazdziernik-2022/>

²⁴ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/344>

²⁵ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/2185>

Jednolity tekst rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie mieszkań chronionych

W styczniu w Dzienniku Ustaw opublikowano Obwieszczenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie mieszkań chronionych²⁶.

Poprzedni raz rozporządzenie było zmieniane w grudniu 2021²⁷, a zmiany dotyczyły wydłużenie o dwa lata okresu przejściowego, w którym w mieszkaniach chronionych może zamieszkiwać większa liczba osób (do końca roku 2023 może to być 10 zamiast 7).

Inne grupy (osoby z państw trzecich, ofiary przemocy, interwencja kryzysowa)

Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw

Weszło w życie

W styczniu sejmu uchwalił i opublikowano ustawę z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw²⁸.

Jak można przeczytać w uzasadnieniu²⁹ do projektu:

„Celem projektowanej ustawy jest wzmocnienie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie przez kompleksową regulację instytucji nie tylko prawa cywilnego, ale również karnego”.

Wśród wprowadzonych modyfikacji są m.in.:

„...nowe instytucje, których celem jest całkowite izolowanie osoby stosującej przemoc w rodzinie, w wypadku gdy swoim zachowaniem stwarza ona zagrożenie dla życia lub zdrowia innego członka rodziny, w miejscu innym niż tylko wspólnie zajmowane mieszkanie. Są to: zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc w rodzinie do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość,

²⁶ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/75>

²⁷ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2021/pozycja/2420>

²⁸ <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/289>

²⁹ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2615>

dalej: „zakaz zbliżania”, zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, dalej: „zakaz kontaktowania”, oraz zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, obiektu sportowego, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą w rodzinie, lub jej miejsca pracy, dalej: „zakaz wstępu”.

Ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw

Weszło w życie

Uchwalono ustawę o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw³⁰. Pisaliśmy o niej w Raporcie z Monitoringu polityk publicznych w zakresie usług społecznych za listopad-grudzień zeszłego roku³¹.

Przypominamy, że przewiduje ona m.in.:

- zastąpienie sformułowania „przemoc w rodzinie” sformułowaniem „przemoc domowa”;
- poszerzenie rodzajów przemocy (obecnie: fizyczną, psychiczną i seksualną) o czwarty rodzaj: przemoc ekonomiczną;
- wpisanie do ustawy, że w ramach schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla osób doznających przemocy domowej zapewnia się „co najmniej podstawowe usługi w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz potrzeb bytowych, które mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa tym osobom, a także udzielenie pomocy i wsparcia zgodnie z ich potrzebami dostosowanymi do sytuacji życiowej osób doznających przemocy domowej”.

Ustawa o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw

Weszło w życie

Sejm uchwalił ustawę na bazie rządowego projektu o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw³².

Ustawa sprawia, że uchodźczynie z Ukrainy mieszkające w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania i przebywające w Polsce dłużej niż 120 dni będą musiały pokrywać część kosztów pomocy (maksymalnie 75%) – aż do kwoty 1800 zł miesięcznie. Z obowiązku partycypacji w kosztach

³⁰ <https://sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2799> ,
<https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2023/pozycja/535>

³¹ <https://www.wrzos.org.pl/aktualnosci/monitoring-polityk-publicznych-w-zakresie-uslug-spoecznych-listopad-grudzien-2022/>

³² <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/185>

zwolnione zostały dzieci, kobiety w ciąży, osoby na emeryturze i osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową nie będą w stanie opłacić pobytu.

Zmiany w Kodeksie Pracy – ułatwienie dla osób sprawujących opiekę nad bliskimi w domu

Weszło w życie

W styczniu sejm uchwalił a prezydent podpisał, a w lutym opublikowano ustawę o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw³³.

Ta ustawa wprowadza głównie dwie zmiany: daje pracodawcom możliwość wprowadzenia prewencyjnej kontroli pracowników na obecność w ich organizmach alkoholu lub środków działających podobnie do alkoholu oraz wprowadza regulacje dotyczące pracy zdalnej.

Ta druga zmiana może mieć znaczenie dla rozwoju usług społecznych – prawne uregulowanie pracy zdalnej, które dotychczas powstało w wyniku pandemii Covid19 i dotyczyło tylko sytuacji nadzwyczajnej, może spowodować szybszy rozwój środowiskowych usług społecznych (poprzez rozwój form tele-opieki), choć zmian w tej ustawie nie wydają się istotne dla tego typu usług.

Z punktu widzenia procesu deinstytucjonalizacji usług ważne wydają się rozwiązania dotyczące konieczności udzielenia zgody na tryb pracy zdalnej pracownikom, którzy sprawują „opiekę nad innym członkiem najbliższej rodziny lub inną osobą pozostającą we wspólnym gospodarstwie domowym, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, o wykonywanie pracy zdalnej”³⁴. Wydaje się, że takie rozwiązanie może wpłynąć na zmniejszenie popytu na środowiskowe (i nie tylko) usługi społeczne, ponieważ to pracujący członek rodziny będzie sprawował opiekę nad swoim potrzebującymi usług bliskimi. Z drugiej strony może też powodować tendencje odwrotne – osoby mające bliskich, wymagających całodobowego wsparcia, mogą rozważyć zaopiekowanie się nimi w domu i jednocześnie korzystanie z usług środowiskowych, ponieważ praca zawodowa w trybie zdalnym pozwoli im na jej godzenie z koniecznym wsparciem bliskich.

³³ <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2335>

<https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2023/240>

³⁴ Art. 67¹⁹ § 6 Kodeksu Pracy będący częścią nowego rozdziału IIc.